Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

НАПЕРАД!

Беларуская радыкальная тыднёвая часопіс.

Цана асобнага нумару **20 гр.**

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі
Вільня, Віленская 8, кв. 3.

Прыймо інтэрэсантаў
ад 9 да 2 гадз. што-дня,
апрача сьвятаў і нядзель.

Падпіска з дастаўкай да хаты:
за 1 год—7 зл., за паўгоду—
3 зл. 50 гр., за 3 мес.—2 зл.,
за 1 мес.—75 гр.

Год 2. Вільня, 22 студзеня 1930 г. №. 3

У імя чалавечнасьці.

Нядаўна мы падалі нашым чытачом вестку аб тым, што на паседжаньні Беларускага Дабрадзейнага Таварыства 27 сьнежня — згодна з прапазыцыяй грам. Астроўскага—было пастаноўлена ўтварыць патранат дзеля матэрыяльнае і маральнае апекі над асобамі, пазбаўленымі магчымасьці зарабляць на хлеб сваей працай, а также над іх сем'ямі. Новавыбранаму ўраду Таварыства дportучана было заняцца распрацоўкай і арганізацыяй патранату.

Горача вітаючы распачатую Таварыствам акцыю, мы лічым сваім абавязкам зьвярнуць сягоньня ўвагу ўсяго нашага грамадзянства на цэлую чысьлевую групу людзей, якія ў першую чаргу мусяць быць абняты патранатам. Гэта — тыя, хто аказаўся супраць волі адарваным ад варштату сваей працы, ад сваей сям'і і—апынуўся ў вастрожных мурох...

Ад найдаўнейшых часоў у-ва ўсіх грамадзянствах маральнае і матэрыяльнае падтрыманьне вязьняў лічылася аднэй з найвыдатнейшых цнотаў чалавека. Вельмі высака стаўляў яе і Хрыстос. Але, калі да людзей, ужо засуджаных за той ці іншы праступак, быў шырака тасаваны гэты акт міласэрнасьці — ў імя пачуцьця гуманнасьці, чалавечнасьці, дык наколькі-ж балей павінна рупіцца грамадзянства аб людзёх, папаўшых у вастрог толькі дзеля западозраньня іх у нейкім дзеяньні, маючым адзнакі праступку часта адно толькі з пункту гледжаньня зьменных палітычных абставінаў, з пункту гледжаньня інтарэсаў тэй ці іншай пануючай партыі! Мы маем тутака на думцы вялізарную лічбу так-званых „прэвэнцыйных“ вязьняў, каторыя часамі сядзяць гадамі за вастрожнымі кратамі, а пасьля звальняюцца судом ад усялякае кары, як зусім непавінныя ў узьведзеных на іх абвінеаньнях. Найчасьцей гэтак бывае ў нас у справах палітычных: нядаўна мы мелі ў Віленскім Акружным Судзе ажно дзьве палітычныя расправы, на якіх судзілі каля 60 беларускіх сялян з ваколіц Глыбокага, і ўсе яны, праседзіўшы многа месяцаў на Лукішках, былі апраўданы—апрача двайга ці трайга. І вось дзеля таго, што гэтыя несправядліва пасаджаныя на лаву падсудных людзі не належалі да ніякае палітычнае партыі, аб іх абсалютна ніхто й не клапаціўся, ніхто не дапамагаў ані ім, ані іхнім сем'ям, пазбаўленым сваіх карміцеляў.

Хто хоць раз пабываў у „гасьцінных“ сьценах Лукішак — гэтага „нацыянальнага палацу“ беларусаў, той ведае, што і вялізарная лічба вязьняў, так ці сяк папраўдзі зьвязаных з палітычнымі партыямі, у працягу свайго пабыту ў вастрозе ня маюць ад гэных партыяў ніякага падтрыманьня. Партыі разважаюць вельмі проста: раз ты ўжо „прасыпаўся“, дык перастаеш быць карысным для партыі, і рупіцца аб табе няма патрэбы!

Так—хоць яно й агідна!—могуць разглядаць пытаньне аб дапамозе вязьням палітычныя партыі,—але грамадзянства глядзець гэтак ня можа. Кожын вязень для грамадзянства—гэта перад усім чалавек, якога сустрэла няшчасьце,—няшчасьце, зьвязанае найчасьцей з палітычнымі яго перакананьнямі. І гэткім нешчасьлівым людзём і іхнім сем'ям, якія мо' шмат балей церпяць „на волі“, чым іх карміцель—у вастрозе, грамадзянства мусіць дапамагаць—перад усім у імя чалавечнасьці.

Праўда, існуюць у Польшчы так-званыя вастрожныя патранаты, на чале якіх стаяць звычайна пракуроры. Але гэтыя ўстановы поў-афіцыяльнага характару выяўляюць вельмі абмежаную дзеяльнасьць і неяк не карыстаюцца спогадам шырэйшага грамадзянства. Шырокая ініцыятыва Беларускага Дабрадзейнага Таварыства, як установы наскрозь грамадзкай, мусіць выклікаць спогад у нашых працоўных масах вёскі і места, мусіць пабудзіць усё нашае грамадзянства да ўчасьця ў зборцы грошаў ці прадуктаў для вязьняў і іх абяздоленых сем'яў.

Не ў імя „палітыкі“, не ў імя партыйнасьці, але выключна ў імя чалавечнасьці.

Ад Выдавецтва.

Дзеля таго, што прысылка падпісных грошы адбываецца лішне павольна, часопіс наша перажывае цяжкія матэрыяльныя труднасьці. Падаючы аб гэтым да ведама нашых паважаных чытачоў, лічым сваім абавязкам папярэдзіць іх, што такі стан ужо паслужыў прычынай спазьненьня высылкі № 5 (1) а ў будучым можа прымусіць нас абмежыць часова выпуск нашае часопісі да аднаго разу на два тыдні ці 10 дзён залічаючы аплачаную ўжо падпіску на даўжэйшы час. Толькі аплата падпіскі ўсімі ўраз-жа *дасьць нам магчымасьць выпускаць „Наперад“ акуратна кожын тыдзень.*

Наперад!

Наперад, наперад, наперад!
Праз цемру, праз сон і ману.
Мы весьлім на сонечны бераг:
Там створым мы праўду сваю!

Працоўныя рукі і грудзі —
І гібкі, і моцны, браты.
Даволі цярпеці! Мы — людзі.
Наперад! У вір барацьбы!

Згіналі мы каркі стагодзьдзі,
Бяз просыпу спалі вякі.
Пранёсься ўжо кліч у народзе:
— Наперад, наперад, браты!..

Наперад хай бура нясецца,
Хай б'юцца, рагочуць віхры.
Наперад!... Там сонца сьмяецца!
Наперад! Да сонца — туды!...

А згінем, дык згінем: ня шкода,
Ня страшна нам сьмерць, маладым.
Хто жыў, той й памрэ для народу
Пад сьцягам Пагоні сьвятым.

30. XII 1929 **М. М.**

Беларусы і асьвета.

(Голас з вёскі).

31 сьнежня прайшло—апошні тэрмін складаньня дэклярацый на Беларускую школу ў мінулым годзе.

Ня першае гэта „31 сьнежня“: гэткіх „сьнежняў“ было ў нас ужо ня мала, нішто не гаворыць за тое, што гэты год шчасьлівейшым будзе для беларусаў у іх дамаганьнях, чым мінулыя гады. Складаючы ўсьцяж дэклярацыі, мы толькі напамінаем заўсёды, што мы—жывы, што, ня гледзячы на рэпрэсіі, у нас ня гіне і не слабее энэргія, і рана ці позна мы ўсё-ж такі мусім дабіцца свайго.

А тымчасам наша моладзь расьцець без асьветы і—замест разьвівацца духова—па прыкладу іншых народаў—траціць тое, што ёсьць. Сумныя вынікі школьнае палітыкі Польскага ўраду на „крэсах“ выяўляюцца на кожным кроку. Бойкі, нават забойствы падчас п'янства—ня рэдкі па нашых вёсках. Наймалодшыя нашы займаюцца і тым, што часта выходзяць на глухія дарогі, у пралесках і—нападаюць на безбаронных...

Усе гэта наводзіць невясёлыя думкі,..

Многа на беларускай вёсцы ёсьць сьведамых беларусаў, пачарпнуўшых яшчэ шмат чаго з часоў даваенных і вышколеных сусьветнаю вайною ды рэвалюцыйнымі падзеямі ў Расеі. У кожнай вёсцы знойдзецца гэткіх некалькі сьведамых сялян. Вось-жа, мала пакладаючы надзеі на ласку ці няласку ўладаў, трэба самым беларусам узяцца за самаасьвету, разьвіць культурную працу на вёсцы. Трэба ўсімі магчымымі спосабамі старацца адкрыць вочы сялянам на неабходнасьць асьветы і выхаваньня моладзі. У моладзі—наша будучыня, наша ўся сіла, і мы ня можама, ня маема права выгадоўваць сваіх дзетак у цемнаце—на будучых басякоў і... рабоў, бо гэткае выхаваньне адаб'ецца перад усім на нашай уласнай скуры.

Вось-жа гэткая арганізацыя, як Т-ва Белар. Школы, можа вельмі, і вельмі многа зрабіць у гэтым напрамку, і—яна павінна рабіць. Вёска трэбуе ад яго творчае асьветнае працы. Ладжаньне спэктакляў на вёсцы, лекцыяў, водчытаў, адкрываньне бібліятэк-чытальняў, павінна замяніць нам родную школу, якое дабіцца мы ніяк ня можам.

Дык да працы браты, і—рабема, што можам!

Зініч.

Палітычнае жыцьцё.

Польшча.

У соймавых камісіях.

У соймавай канстытуцыйнай камісіі 11 студня распачалася праца над пераглядам Канстытуцыі. Як ведама, „лагер пілсудчыкаў“ за ўсялякую цану хоча зьмяніць Польскую Канстытуцыю так, каб зрабіць у Польшчы Прэзыдэнта амаль не ўсемагутным, замацаваўшы такім чынам юрыдычна фактычна пануючы ў Польшчы ад маёвага перавароту лад, які ведамы польскі дзяржававед, праф. Пэрэт'яковіч, азначае, як „укрытую дыктатуру“. На першым паседжаньню прачыталі свае даклады два паслы: Ян Пілсудскі і Мечыслаў Недзялкоўскі. П. Пілсудскі бараніў цалкам знаміты праект зьмены канстытуцыі, апрацаваны клюбам „Б. Б.“; як кажуць, галоўным аўтарам праекту і зьяўляецца гэты пасол, родны брат самога Язэпа Пілсудскага.

Ня будзем разглядаць падрабязна праекту, які па сваім апублікаваньні ў пачатку мін. году нарабіў страшэннага галасу ў польскім палітычным і навуковым сьвеце. Даволі сказаць, што нават в. блізкія да „Б. Б.“ прафэсары-юрысты, ня кажучы аб іншых, пішуць, што праект „Б. Б.“ „касуе ўсе падставы сучаснага прававога гаспадарства“, што Прэзыдэнт у праектаванай пілсудчыкамі канстытуцыі мае „такія паўнамоцтвы, якіх ня мае ніводзін з канстытуцыйных манархаў“; што праект хоча ўвясьці ў Польшчы — „яўную і трывалую дыктатуру“. Дык з гэтага можна мець паняцьце аб усім праекце.

Другі даклад—пэпээсаўца п. Недзялкоўскага—цалком процілежнага зьместу. Праект п. Недзялкоўскага стаіць на груньце чыстай і паступовай парляментарнай дэмакратыі, ці ўпраўленьня дзяржавай народам праз парлямант, з адказным перад апошнім урадам. П. Недзялкоўскі адкідае асноўнае дамаганьне праекту „Б. Б.“ аб далейшым узмацненьні ўлады Прэзыдэнта (і яго ўраду), лічучы, што сцэмэнтаваць унутры такую рожнанародную дзяржаву, зрабіць яе сільнай вонках можна толькі шляхам здаваленьня патрэбаў усіх гэтых народаў, а перад усім, прыцягнуўшы да супольнай працы, улады і адказнасьці ў дзяржаве ўсе шырокія працоўныя масы ўсіх гэтых на-

родаў Польшчы. Дый ніколі ня можна зрабіць сільнай дзяржаву, шляхам панаваньня ў ёй нейкай „ваеннай дыктатуры“, або нейкага ўваскрошага з мёртвых самадзяржаўя...

На наступным паседжаньні выступіў эндэк Вінярскі, які заняў в. спрэчна сярэднюю пазыцыю—паміж „Б. Б.“ і лявіцай маючы на мэце ў першую чаргу правесьці ў „папраўленай“ канстытуцыі значныя абмяжаваньні палітычных правоў нацыянальных меншасьцяў.

Што з усіх гэтых праектаў пройдзе ў жыцьцё, цяжка сказаць. Але-што польская частка Сойму можа неяк пагадзіцца і паразумецца паміж сабой — коштам меншасьцяў, а на сам перш тэрыторыяльных, гэта вельмі магчымая рэч.

У соймавай бюджэтнай камісіі прадаўжалася праца над разглядам бюджэту. За апошні тыдзень разглядаліся бюджэты мін. земляробства, унутраных спраў, камунікацыі, зямельных рэформаў, справядлівасьці і асьветы.

Асабліва вострая дыскусія—з рэзкай крытыкай дзеяльнасьці вышаўшых у адстаўку міністраў—адбылася па бюджэтам мін. унутр. спраў і справядлівасьці.

Ня гледзячы на лагодную абарону новым мін. Юзэфскім папярэдняга мін. Складкоўскага, проці нячуванай яшчэ дагэтуль у Польшчы самаволі адміністрацыі за часы гэтага міністра, назьбіралася гэтулькі абурэньня, што камісія нават большасьцяй 15 сяброў проці 9 скасавала цалком увесь „дыспазыцыйны фонд“ і для новага міністра, ня гледзячы на тое, што сам дакладчык прапанаваў толькі зьмяншэньне фонду на палову: з 6 міл. на 3.

Праўда, такі скандал здарыўся толькі дзеля ўстрыманьня ад галасаваньня пэпээсаў, якія хацелі гэтым паказаць, што—не давяраюць пекным словам абяцаньням новага міністра, а будуць чакаць ад яго адпаведных дзел... Дык, як пішуць газэты, „фонд“ гэты будзе ўсё-ж дадзены Соймам новаму міністру, — у трэцім чытаньні бюджэту, але ізноў—ня ў суме 6 мільёнаў, як трэбуе ўрад, але толькі — 3 міл. Новы міністар п. Юзэфскі ў сваей прамове невялічкі абзац ахвяраваў высьвятленью свайго прыхільнага стасунку да меншасьцяў, асабліва да ўкраінцаў, з якімі ён згодна працаваў у Валыншчыне, як і раней у Кіеўшчыне. Аб беларусах ён не казаў нічога (паводле газэтных справаздачаў).

Няменш вострую крытыку спаткала дзеяльнасьць і другога адстаўнога ўжо міністра, п. Цара,—пры разглядзе бюджэту мін. Справядлівасьці.—Усе прамоўцы апазыцыі асабліва абураліся на тасаваньне рэпрэсіяў проці прэсы.

Раскол у „Б. Б.“.

Паўстаўшае ў 1928 (дзеля выбарнай акцыі?) аб'яднаньне дзьвюх „санацыйных“ арганізацыяў—(„Партыі Працы“ і „Саюзу Направы Рэспублікі“) пад назовам „Zjednoczenie Pracy Miast i Wsi“ —ізноў распалася. Толькі што апублікавана заява цэлае групы паслоў аб гэтым расколе. Раскол стаўся, як пішуць газэты, з прычыны розьніцаў у паглядах на рэформу канстытуцыі. „Партыя Працы“ хоча захаваць парляментарную адказнасьць ураду, а „направячы“ імкнуцца да т. зв. „прэзыдэнцкай сыстэмы“, значыць, каб урад адказваў перад прэзыдэнтам.

ня так, як была плянавана сьпярша. Сьпярша мелі на мэце стварыць вялізарны банк, які-б—паміма разрахункаў і падзелу між саюзьнікамі нямецкіх адшкадаваньняў—маючы вялізарны закладовы капітал у 500 мільёнаў залатых франкаў—рэгуляваў-бы ўсё фінансава-гаспадарчае жыцьцё Эўропы.

Урэшце скончылі на тым, што Банк абмежалі амаль-што толькі разрахункамі па адшкадаваньням; закладовы капітал яго ўсталены ў суме 100 мільёнаў даляраў. Але і тут Амэрыка з Нямеччынай зрабілі „неспадзяванку“ для эўрапэйскіх крэдытараў і закладчыкаў Банку. А імэнна: абедзьве гэтыя дзяржавы—зусім „прыватнай“ умовай—міма носу ўсяго „пляну Юнга“ (!)—згаварыліся, каб Нямеччына ўсе свае даўгі і адшкадаваньні плаціла Амэрыцы—не праз гэты Міжнародны Банк, але—беспасрэдна...

Урэшце, трэцяя, можа і найцяжэйшая па сваей складанасьці справа Канфэрэнцыі, справа так зван. „усходніх рэпарацыяў“ (адшкадаваньняў на карысьць вялікіх і драбнейшых дзяржаваў Эўропы—коштам пераможаных Вэнгрыі, Аўстрыі і Баўгарыі), была адкладзена на пасьля. За гэты час маюць быць неяк залагоджаны ўсе нявырашаныя споры. Прычына іх тая, што як Вэнгрыя, так і Баўгарыя рашуча адмаўляюцца ад усякіх адшкадаваньняў.

17 студня ўвечары вырашана апошняя спрэчная справа паміж Нямеччынай і саюзьнікамі, справа „мабілізацыі“ нямецкіх даўгоў.

Паводле асягнутага паразуменьня, пяць дзяржава-крэдытараў падпішуць з Нямеччынай умову такога зьместу: яны даюць Нямеччыне—пасьля першай „раты“ па „пляну Юнга“—пазыку ў суме 1 мільярд 200 мільёнаў залат. марак. 800 мільёнаў з гэтай сумы бяруць сабе „крэдытары“—на рахунак „нямецкіх даўгоў“, і толькі 400 мільёнаў атрымлівае Нямеччына для сябе—на разбудову сваей чыгуначнай сеці і паштовай камунікацыі. Ніякіх іншых пазыкаў заграніцай Нямеччына ўжо ня мае права рабіць—да 1 кастрычніка 1930 г., а можа і да 1 красав. 1931 г.

Такім чынам з Нямеччынай саюзьнікі скончылі ўжо фінансавыя разрахункі агульным паразуменьнем.

Гаагская Канфэрэнцыя так-сяк закончылася—бо на насу—ня меньш важная Канфэрэнцыя вялікіх марскіх дзяржаваў у Лёндане, якая распачнецца 21 студня. Зьезд дэлегацый ужо пачаўся. Першая прыехала амэрыканская дэлегацыя, якая—пэўне-ж—будзе кіраваць усей справай. Мэта Канфэрэнцыі афіцыяльна азначана, як „абмяжаваньне збраеньняў на морах“.

58-юбілейная сэсія Рады Лігі Нацыяў.

13 студня адчынілася чарговая сэсія Рады Лігі Нацыяў. Сэсія была юбілейная, дык шмат дзе, а найбольш у Жэнэве, адбыліся ўрачыстасьці ў чэсьць 10-летняй працы Лігі Нацыяў. Старшынёй—па чарзе—быў польскі міністар Залескі. Рада Лігі так сама мела мала часу—сябры Рады сьпяшаліся на Канфэрэнцыю ў Лёндан. Таму ўжо 15 студня адбылося апошняе паседжаньне Рады.

Рада выбрала камітэт з 11 сяброў дзеля узгодненьня Статуту Лігі з Трактатам Келлога.

Справа ў тым, што Статут Лігі дазваляе ў пэўных варунках вайну паміж сябрамі Лігі, а Трактат Келлога забараняе ўсялякую вайну. „Камітэт 11“ і павінен „узгодніць“ (?) гэтую супярэчнасьць і зрабіць аб сваей працы даклад на наступнай сэсіі Рады.

Пасьля Рада выбрала камісію з 5 сяброў—дэлегатаў Францыі, Нямеччыны, Італіі, Польшчы і Фінляндыі—дзеля апрацаваньня праекту фінляндзкай дэлегацыі аб ператварэньні Міжнароднага Трыбуналу ў Гаазе, ў Міжнародную „Касацыйную Палату“, якая разглядала-бы касацыйныя скаргі ўсіх паасобных арбітражных трыбуналаў (палюбоўных судоў), твораных на падставе розных арбітражных умоваў між дзяржавамі. Польшча ўвайшла ў склад камісіі затым, што думка аб гэтай рэформе Гаагск. Трыбуналу належыць да польскага юрыста Шымона Рундштэйна (ці ня жыд?!), які і ўвойдзе ў склад камісіі.

Урэшце Рада занялася вельмі дражлівай справай так званых „мандатаў“. Цэлы рад вялікіх імпэрыялістычных дзяржаваў карыстаюцца гэтымі „мандатамі“—ад імя Лігі Нацыяў—на ўпраўленьне рознымі краямі, прыкрываючы гэтым сваё поўнае панаваньне ў гэтых краёх, як у сваіх калёніях. Дык справаздачы гэтай „мандатавай камісіі“ Лігі заўсёды канчаліся—або нічым, або скандалам. Не абыйшлося бяз часьці падобнага і цяпер. Англія, якая найбольш надужывае гэтых „мандатаў“, патрэбавала, каб з справаздачы была выключана „недасьпеўшая“ яшчэ да разгляду ў Радзе справа Палестыны, якая, відаць, дасьпела толькі—пад англійскім „мандатам“—да разьні між арабамі й жыдамі... Але фінляндзкі дэлегат, старшыня камісіі, проці гэтага запратэставаў. Урэшце—ў выніку англійскага спраціву—пастанавілі справу палестынскага мандату ў цэлым адлажыць, упаважніўшы... Англію назначыць спэцыяльную камісію дзеля расьследаваньня крывавых здарэньняў у Палестыне. Але ў склад камісіі абавязкова павінны ўвайсьці тры сябры не—англійцы, у тым ліку адзін найвышэйшы судзьдзя, а такжа склад камісіі павінен быць зацьверджаны Радай Лігі. Як ні круціўся сам Гэндэрсон, пратэстуючы проці гэтых „дадаткаў“, але ўрэшце ўступіў, заявіўшы, што ня ведае напэўна, ці здолее камісія прадставіць даклад на сакавіковай сэсіі Рады.

Урэшце Рада займалася радам дробных справаў нацыянальных меншасьцяў, галоўным чынам—узаемных польска-нямецкіх скаргаў у абезьвюх Сілезіях.

Адначасна ў Жэнэве ішлі і йдуць усьцяж працы цэлага доўгага сьцягу рознага роду камісіяў і камітэтаў—палітычнага, гаспадарчага, сосыяльнага і культурнага характару, зьвязаных з Лігай Нацыяў.

Можа варта дадаць, што ў часе апошняй сэсіі Рады амаль не пацярпела вялікага „шванку“ італьянская дэлегацыя, проці якой проціфашыстоўскія эмігранты з Італіі, ці, як кажуць іншыя, анархісты, наладзілі бомбавы замах. Жэнэўская паліцыя аднак-жа выкрыла змову і арыштавала замахоўцаў.

Югаславія.

„Каралеўскі фашызм“ у Югаславіі—праз урад генарала Жіўковіча—„працуе“ ўсьцяж. Пасьля разгрому ўсяго партыйна арганізаванага жыцьця шырокіх працоўных масаў дзяржавы, а на сам-перш—харвацкага і славенскага народаў, сэрбскія цэнтралісты начали па-свойму перакройваць карту

Заграніцай.

II Канфэрэнцыя ў Гаазе.

За мінуны тыдзень урэшце неяк скончылася „другая Гаагская Канфэрэнцыя“, працаваўшая каля 2 тыдняў, але яшчэ ня вырашыўшая ўсіх справаў, якія пастаўлены былі на яе павестцы. Такім чынам трэба спадзявацца яшчэ і—„трэцяй Гаагскай Канфэрэнцыі“—праз 6 месяцаў...

Першая і галоўная справа Канфэрэнцыі—аб канчальным урэгуляваньні нямецкіх адшкадаваньняў—вырашана ўрэшце амаль што задаваляюча, калі не для Нямеччыны, дык для яе „крыдытараў“. Найбольш спрэчная справа—пытаньне аб тым, што маюць рабіць „крэдытары“—пераможцы, калі Нямеччына так ці гэтак ня будзе выконываць „пляну Юнга“, урэшце вырашана кампрамісам. Як ведама, Францыя дамагалася захаваньня—паводле Вэрсальскага Трактату—права пакараць Нямеччыну за гэта дый змусіць да сплаты адшкадаваньняў нават шляхам паноўнае ваеннае акупацыі! Нямеччына рашуча адкідала такое дамаганьне, прапануючы, каб гэткія абвіненьні былі аддаваны на суд Міжнароднага Трыбуналу Справядлівасьці ў Гаазе. Кампраміс і злучыў абодва дамаганьні ў адно: у выпадку невыкананьня Нямеччынай пастановаў „пляну Юнга“, „крэдытары“ яе маюць права зьвярнуцца да Міжн. Трыбуналу ў Гаазе—з просьбай аб прысудзе,—ці з віны Нямеччыны нарушаны „плян“ адшкадаваньняў. І ў выпадку прысуду не на карысьць Нямеччыны, дзяржавы—крэдытэры захоўваюць сабе „свабоду паступаньня“... Трэба аднак-жа згары сказаць, што ні аб якім узнаўленьні акупацыі Нямеччыны—пасьля яе скасаваньня ў канцы траўня гэтага году—ня можа быць ніякай мовы. Кожны разумее, а найляпей сама Францыя, што ўсялякая спроба ваеннага націску на Нямеччыну—пасьля яе канчальнага вызваленьня з-пад бота акупантаў, гэта-ж распачацьце новай вайны ў Эўропе...

Другая справа, стаяўшая на чарзе дня Канфэрэнцыі—аб стварэньні Міжнароднага Банку, так сама вырашана толькі прынцыпова, але ізноў—

Пераможца.

На двары пяяла вясна. Далёкія, пяшчотна-сардэчныя погукі цягнулі ў далеч. Па тратуарах дробна-часта званілі вясёлыя кроплі. Дні прыгожа-млеючыя, дрыжача-чыстыя, сінія, многазначна вясеньнія. Міхась быў ахоплены гэтай п'янасьцю абуджанага жыцьцяі, у душы яго будзілася нязьмерна магутная маладасьць. Праўда, лёгкі сум, шчымліва-захлынаючы, агартаў яго, калі сябры пакавалі свае альгебры й геомэтрыі ў куфэрчыкі, або нарэзвалі іх у клумках шнуркамі. На вёску! Там яны набяруцца сялянскай сьвежасьці цямленьня. Вось яны ўжо на вёсцы... некаторыя мо' яшчэ ў цягніку, але дыхаюць паветрам прывольных палёў і лясоў. „Вёску стварыў Бог, а места — д'ябал і то д'ябал буржуа“... Дзе ён гэта чытаў? Міхась змоўк у сваіх думках. Неяк галасьней прамовіла дражнячая цішыня інтэрнату. Усё тут было ў перадвыездным непарадку. Календар вісеў бокам, ложкі перасунуты, на падлозе чакалі мятлы, раскіданыя сшыткі й паперкі. Маладыя мухі асабліва дражнілі вушы Міхася. Яны неяк больш паглыблялі адзіноту й цішыню. Ціха, паволі ўліваліся вулачныя змрокі ў пакой; угляддаліся ў вокны і, убачыўшы пустку, напаўнялі ўсе куточкі й шчылінкі лёгкапавеўным сумам. На кавалачку неба, віднеючым праз вакно, загараліся іскры-зорачкі. Праз дым места яны дрыжэлі, шкліліся, зорачкі-матылькі. Здавалася, быццам вецер іх гнаў... Яны радзіліся й паміралі. Заскрыпелі сходы й насцярожылі Міхася. Быстрыя думкі прыпомнілі, што стораж ужо пытаўся аб ім. Маладых голас ашукаў згадкі Міхася.

— Застаешся, брат? — пачулася з цемнаты.

— Мушу застацца... як грошы няма, дык нічога не парадзіш...—адказаў Міхась, радуючыся, што цемра засланяе яго твар: зламалі неяк гэтыя пытаньні.

— Ну, а пазычыць?—прамовіў ужо бліжэй голас, якога гаспадаром быў малады хлапец, сябра Міхася.

— А! пазычыць... ну іх к чорту! — Міхась плюнуў з усей сілай абурэньня й няхочучы дадаў: — прыдзі да каго... кожны бедны... Хай другі з голаду памірае — ім усё роўна...

— Ну, нічога, неяк заладзіцца. Хадзі вось, пройдземся. Шыкарна, брат, на вуліцы...

Міхась ахвотна згадзіўся і, зачыніўшы дзьверы на ключ, заскрыпеў сходамі. На сходах неяк жаласна — па вясковаму задрыжэла сэрца: недзе дробна дробненька рассыпаўся гармонь. Недзе далёка, з памяці, у блакітна-сьветлых вачох Міхася мільганула дальная дарога, вясковая дарога. Яны, хлопцы, ідуць па ёй з гарманістам... Пыл абсеў на ботах.. Сонца ліпнёвае .. На сэрцы салодка... Мільганула — зьнікла.

— Тут і чорт карак скруціць —сьмяяўся калега.

— Ну, ня так страшна. Я дык ужо прывык — схапіўся Міхась.

Вуліца пенілася шумам і палосамі электрычнага сьвятла. Міхась шукаў нечага людзкага ў тварах вясёлае публікі, і ў сэрцы накіпала злосьць. Няўжо чалавек горш зьвера? — думаў Міхась. Міма праходзілі багата апранутыя цёценькі з хлопчыкамі, з пакункамі ў руках. Чамусьці стукала ў думках Міхасёвых неадчэпнае, злоснае:

— Ми . и.. и.. шенька! Если ты будешь так ходить, мы не пойдем другой раз гулять!..

Вярнуўся Міхась позна. Нейкая сьветласьць і радасьць блішчэлі ў яго вачох.

— Заўтра ўстаць рана, заўтра ўстаць рана! — цьвярдзіў ён перад сном.

Два дні дарогі пехатой—90 вёрст. Салодкі боль зморы. Ужо няшмат. Вёскі, лясы, чорнае, пухкае поле—даўгі шлях. Урэшце выглянула родная вёска. Сэрца палахліва здрыганулася ад думкі аб сьмелым учынку. Але як інакш?—казаў нейкі голас.

Прыветлівасьць сялянскае хаты вабіла Міхася й суліла шчырую падзяку. Вёска! Вёска! — рвалася з маладых грудзёў. Вось знаёмая ад маленства загарадзь. Жук забрахаў, як на злодзея.—Не, жучок, гэта я — твой добры Міхась! З візгам пабег наперад.

— Прыехаў?—спыталася маці, спатыкаючы Міхася.

— Прыехаў — з радасьцю адказаў насустрэч.

У небе загараліся зоркі.

Х. І.

Югаславіі, касуючы ўсе традыцыі краёвай аўтаноміі гэтых народаў.

У апошнія дні ўрэшце пасаджана на лаву падсудных уся харвацкая і „сялянская партыя"— на чале з паслом Мачэкам, наступнікам слаўнага Сьцяпана Радзіча. Мачэка сьпярша аднаго абвінілі ў „змове проці дзяржавы". А тады амаль ня ўсе іншыя пасьля заявілі, што яны рабілі тое-ж, што рабіў іх павадыр, і падзяляюць усе яго думкі і імкненьні. Дык пацягнулі і іх. Такім чынам распачынаецца ў Югаславіі вялізарны працэс проці „харвацкай сялянскай партыі", вельмі падобнай да нашай былой Грамады. Як піша харвацкая прэса, гэта—„працэс, у якім Сэрбія сьпярша быў справакаваны да бунту, а пасьля пасаджаны на лаву падсудных увесь харвацкі народ"...

Альбанія.

У Альбаніі, здаецца, насьпявае нешта падобнае да таго, што здарылася ў Аўганістане. Насяленьне Альбаніі—найцямнейшае ў Эўропе, дык—пад уплывам духавенства—за абураецца на караля Ахмэта Зогу за яго сьвецкія рэформы—эўрапеізацыю. Непапулярны альбанскі кароль і затым, што ён выслугоўваецца інтарэсам Мусоліні. Справы стаяць так востра, што кароль не паехаў нават у Рым на вясельле наступніка трону, які жаніўся з бэльгійскай прынцэсай. Кажуць яшчэ ўпорна, што кароль хворы на рака. Дык—з сьмерцяй яго—можа ў Альбаніі (дзякуючы Мусоліні, які адкрыта імкнецца захапіць гэты край) распачацца вельмі небясьпечная для эўрапэйскага міру гісторыя.

Кароткія навіны.

⊞ Вестку аб тым, быццам старшыня Сойму — Дашынскі адмаўляецца ад свайго становішча, орган П. П. С. называе правакацыяй. Дашынскі, кажа газэта, адмовіцца ад свае ролі толькі тады, калі Пілсудскі... адмовіцца ад свае.

⊞ Новы радавы пасол у Лёндане, Сакольнікаў, заявіў, што ўрад СССР ставіць Англіі контр-трэбаваньні: зьвярнуць адшкадаваньні за ўсе страты, выкліканыя ваеннай інтэрвэнцыяй 1918 — 1920 г. г. Страты гэтыя Радавы ўрад ацэньвае ў два з паловай мільярды залатых рублёў. Тады і радавы ўрад прызнае ўсе расейскія даўгі. Англійскі пасол прапануе склікаць у Маскве 15. III. спэцыяльную конфэрэнцыю ў гэтай справе.

⊞ Радавы ўрад зьвярнуўся да французскага з пратэстам проці таго, што апошні дапускае прошыраданую дзейнасьць французскіх сацыялістаў, якія памагаюць быццам Кярэнскаму ў яго барацьбе з радавай уладай.

⊞ Радава-кітайская канфэрэнцыя ў Маскве — дзеля канчальнага вырашэньня спору аб Усходня-Кітайскую чыгунку—адцягіваецца. Зацягвае склікаеньне канфэрэнцыі Кітай — з прычыны спрэчак паміж мукдэнскім і нанкінскім урадамі ў справе складу і тактыкі кітайскай дэлегацыі.

⊞ Францускі ўрад робіць вялікія „ўслугі" Мусоліні: усьцяж арыштоўвае найбольш выдатных італьянскіх эмігрантаў — дзеячоў антыфашыстаўскага руху. Арыштоўваюцца найпаважнейшыя прафэсары і журналісты — пад закідам „учасьця ў замаху і змове проці італьянскае дэлегацыі ў Жэнэве і проці каралеўскай сям'і".

Францускі ўрад за ўсялякую цану, відаць, хоча здабыць прыхільнасьць і падтрыманьне Італіі (Мусоліні!) на морскай канфэрэнцыі ў Лёндане...

⊞ Сацыял-дэмакратычная фракцыя нямецкага парляманту мае дамагацца такой зьмены формы нямецкага дзяржаўнага банку, якая зрабіла-б немагчымымі палітычныя выступленьні яго старшыні проці ўраду. За справу рэформы горача ўзяўся сам канцлер Мюльлер, якому п. Шахт асабліва даўся ў знакі... Орган нямецкіх сацыялістаў друкуе плякаты: „Далоў Шахта",—„Адстаўка Шахта — загад працоўнага Народу"!

⊞ З Індыі ідуць весткі, што насяленьне краю—пасьля конгрэсу ў Лягоры—шмат дзе адмаўляецца ад уплаты падаткаў англійскім урадам. Англійскі віцэ-кароль Індыі наладзіў навакол сваей асобы нячуваныя меры ахвы, баючыся ўсялякіх „выпадкаў".

⊞ Насяленьне вострава Самоа (былой нямецкай калёніі, падпаўшай пасьля выбуху вайны пад англійскую ўладу, — уласьціва—Аўстраліі), ахоплена незалежніцкім паўстанчым рухам. Аўстралійскія ўлады распачалі жорсткую барацьбу з гэтым рухам, які прымае ўсьцяж усё больш рэвалюцыйны характар.

Карэспандэнцыі.

Два адшчапенцы.

(Вёска Калядзічы Пружанскага пав.).

Многа ня буду пісаць, але хачу сказаць шчырую праўду. Наша вёска яшчэ ня зусім адстала ад другіх, вось нашы хлапцы хацелі наладзіць спэктакль; але неўдалося дзеля таго, што мы ня маем гуртка Таварыства Беларускае Школы. Цяпер напружаем усю сваю сілу, каб залажыць Т. Б. Ш., і маем надзею, што споўнім свой абавязак. Дык усе да працы, хлапцы і дзяўчаты! Напружма сваё скалечанае жыцьцё, хай нам пазавідуюць суседнія вёскі. Няслухайце тых двух адшчапенцаў: Васіля Ч. і Хведара К.: гэта ёсьць самыя найцямнейшыя хлопцы ў вёсцы. Дык, дарагія браточкі, дайце ім адказ: байкот адшчапенцам! А самі працуйце шчыра на культурнай беларускай ніве!

Дык усе, як адзін, да працы!

Прайдзісьвет.

Культурная праца.

(Вёска Гарадэчына, Забрэскае вол., Валож. пав.).

У нашай вёсцы адбыўся 29 лістапада леташняга году агульны сход сяброў Беларускага Гаспадарскага Зьвязу. На гэтым сходзе пастанавілі арганізаваць падачу дэклярацыяў на беларускую школу, што і зрабілі. Апрача таго пастанавілі адчыніць тутака бібліятэку-чытальню, аб чым загадана паклапаціцца абранаму на сходзе ўраду.

Мяйсцовы.

Аб нашай моладзі.

(Вёска Клепачы, Дзісьненск. пав.).

Хачу колькі слоў падаць у нашу газэту аб жыцьці нашае моладзі.

Прыхільна яна прыступае да культурнай працы і рухавай робіцца, як убачыць сваю газэту: ўсімі сіламі намагаецца, каб прачытаць яе і даведацца, што робіцца ў сваім і чужых краёх.

Асабліва бярэцца моладзь наша за ладжаньне вечарынаў, на якіх пробуе ставіць беларускія п'есы. Але нямашака ў нас кніжак, няма п'ес. Зварачаемся да нашага мястовага грамадзянства: дапамажэце і прышлеце што-небудзь, а будзе вам вялікае дзякуй ад вёскі, а ў нас праца закіпіць.

Сяргей Таляронак.

Зьдзічэлі людзі.

(Вішнява, Валожынскага пав.).

Апішу адно здарэньне ў нас, у Вішнёўскай гміне. 27 сьнежня, ці на трэці дзень Каляд праваслаўных, у нас серадой таргові дзень. Народу многа, што мейсца ня было для вазоў. Сабралася моладзь аж трох вёсак і часьць мястэчка Вішнева. Вёска Няравы і Адамова, уваружыўшыся ў палкі і каменьне, заатакавалі вёску Клімы, за каторую ўступілася і мястэчковая моладзь. Больш паўсотні людзей у такім дзікім і зьверскім настраеньні пусьцілі ў ход ня толькі каменьні і палкі, а нават і нажы. Сколькі крыві пралілося, а сколькі паранілі нявінных людзей, кідаючы каменьні. А як на гэта рэагавала мяйсцовая паліцыя? Дык ніаднаго ня было відаць.

Дык вось, дарагія чытачы, прачытаўшы гэту карэспандэнцыю, не аднаго чалавека жаль сьціснe за сэрца, як наша моладзь праводзіла сьвяты!

Наглядчык.

За малым дзяўчына ня згінула.

30-га сьнежня 1929 г., едучы пасьпешным цягнікам з Дукштаў у Вільню, я на ст. Ігналіна зьдзіўлены быў якімсь крыкам, польскімі лаянкамі і горкім плачам. Кінуўшыся разам з іншымі пасажырамі да выхаду з вагону, я пабачыў, як кундуктар выкідаў з вагону якуюсь дзяўчыну-беларуску, каторая, сьлёзна плачучы й кідаючыся цалаваць яго ў рукі, прасілася пабеларуску пакінуць яе ў цягніку, бо, выкіненая, яна згіне ў дарозе. Нейкі паліцэйскі ўраднік з першае клясы вагону кінуўся памагаць кундуктару выкідаць дзяўчыну. Не пасьпеў я даведацца, за што яе выкідаюць, як кундуктар, паказуючы на аднаго старога пасажыра з трэйцяе клясы, крыкнуў дзяўчыне „Аставайся, гэты пан за цябе дапляціў!" Аказалася, што дзяўчына з Браслаўскага пав. (каля 20-ёх вёрстаў ад Браслава) служа ў Вільні за хатнюю слугу. Езьдзіла амоў хаваць кагось з сваіх родных і цяпер вярочалася назад на службу. У Браславе купіла білет у Вільню. З беларускае асьцярожнасьці папыталася яшчэ на ст. Браславе ў кундуктара, ці даедзе яна з гэным білетам да Вільні. Той адказаў, што білет прададзены ў Вільню, дык ведама, што даедзе. Але ў Ігналіне яе выкідалі з вагону, бо ў яе быў білет на цягнік звычайны (асабовы), тымчасам з Дукштаў ішоў цягнік пасьпешны, а ў дзяўчыны ня было грошаў, каб дапляціць да білету. Без граша ў кішані выкіненая з цягніка ў чужой мясцовасьці, за вёрстаў сто ад дому й ад Вільні, пры тым у зімовую сьцюжу, дзяўчына напэўна згінула-б. Так, як менаваны кундуктар, ня робяць нідзе ў Эўропе. У Эўропе зрабілі-б пратакол і назначылі-б час, да якога павінна прыслаць нестаючыя грошы, але ніколі не выкідалі-б з цягніка ды яшчэ ў такіх абставінах.

Падарожнік.

Хроніка.

× **Кола замыкаецца.** Мы ўжо неаднакратна адзначалі факт паходу проці беларускіх сярэдніх школаў пад Польшчай — з боку камуністычнае партыі. Паход гэты падтрымліваецца і „нашай", „радзімай" хадэцыяй (клерыкаламі), якая з поўнай сьвядомасьцяй таго, што робіць, пашырае сярод грамадзянства ўсю тую ілжу кампартыі, якая фабрыкуецца апошняй з мэтай „узрываньня" нашых гімназіяў. А адначасна крапчэе націск на гэтыя нашыя найважнейшыя культурныя пляцоўкі ў Заходняй Беларусі—з боку польскага нацыяналізму, які спаць ня можа ад злосьці, што, ня гледзячы на ўсе ўдары, гімназіі нашыя жывуць і ўсімі сіламі даюць адпор усялякім напасьцям ворагаў беларускага адраджэньня. Пры гэтым польскі нацыяналізм карыстаецца ўслугамі „тоже бѣлорусской" — з пазваленьня сказаць — „установы": існуючай на паперы і створанай у сваім часе дэфэнзыўнымі „дзеячамі"—„Прасьветы". Апошняя (ў асобе, здаецца, адзінага свайго сябры й „старшыні"!) „выносіць рэзалюцыі", якія ня стыдаецца зьмяшчаць на сваіх старонках ужо толькі эндэцкая польская часопісь, як „Dziennik Wileński" і „Gazeta Warszawska". Адзін з апошніх нумароў гэтае газэты і надрукаваў „рэзалюцыю" гэнае „ўстановы", якая трэбуе акурат таго самага, да чаго імкнуцца і нашы „чырвоныя", і „чорныя" прыяцелі: ні болей, ні меней, як... зачыненьня ўсіх беларускіх гімназіяў пад Польшчай, бо яны... ўзгадоўваюць камуністаў, якія выяжджаюць пасьля ў Прагу Чэскую, ці ў Менск.

Ясна, што падобных „рэзалюцыяў" ніхто паважна не разглядае, — але характэрна тое, што яны замыкаюць сабой варожае кола, якое стварылася навакол беларускае культурнае працы ў Заходняй Беларусі. Вось, як дзіўна зыходзяцца часам разьбежныя, на-пагляд, інтарэсы ўзаемна варожых да сябе групаў...

× **Ці гэта адказ?** Орган польскіх дэмакратаў у Вільні, „Kur. Wil.", ў перадавіцы ў № 12 з 16 студня с. г. пад загалоўкам „Polityka narodowściowa" гаворыць аб патрэбе зьмены тасаванае дагэтуль да „меншасьцяў" польскае палітыкі. Паміж іншым, газэта адзначае, што на гэтую тэму „сьветлыя ўвагі высказаў міністар Чэрвіньскі ў сваей віленскай прамове".

Можа для некага „ўвагі" пана Чэрвіньскага, які, прамаўляючы ў Вільні, гаварыў аб правох украінцаў, немцаў і жыдоў, але ні словам ня ўспомніў аб беларусах і літвінох,—і здаюцца „сьветлымі". Для нас яны варожаць адно толькі вельмі чорную будучыну... І ў стацьці „Kur. Wil.", зьмешчанай пасьля стацьці „Беларуская асьвета і новы ўрад" (гл. „Наперад" № 2—1930 г.), мы прымушаны бачыць зукосны адказ на зусім слушнае абвінавачаньне пана Чэрвіньскага — ў яўнай варожасьці да беларусаў. Гэтае варожасьці паны дэмакраты з „Kur. Wil." ці запраўды ня бачаць, ці мо'—ня хочуць бачыць. Але мы, беларусы, адчуваем яе на сабе вельмі балюча...

× **Сьмерць гр. Душэўскай.** Гэтымі днямі памерла ў Вільні даўно ўжо хварэўшая маці ведамага беларускага дзеяча, Кляўдыуша Душэўскага

× **Новая беларуская студэнская арганізацыя ў Вільні.** Стараньнем ініцыятыўнае групы студэнтаў беларусаў дня 26 студзеня б. г. адбудзецца арганізацыйная зборка дзеля закладзінаў новай беларускай студэнскай арганізацыі п. н.: „Саюз студэнтаў народнікаў ім. Фр. Багушэвіча". Сход адбудзецца ў памяшчэньні Бел. Студ. Саюзу (Людвісарская № 1-19) а 12 гадз.

Галоўнай мэтай новае арганізацыі будзе паход у народ і працаваць для народу на грунце культурна-нацыянальнага абуджэньня.

× **З жыцьця моладзі.** Друкуецца і хутка выйдзе ў сьвет № 2 Вучнёўскага Звону — часопісі бел. шк. моладзі Віл. Бел. Гімназіі.

× **З царкоўнага жыцьця.** Даведываемся, што ў хуткім часе пачне зноў выходзіць царкоўны журнал „Беларуская Зарніца". Беларускімі праваслаўнымі дзеячам вядзецца ў апошнія часы энэргічная акцыя па арганізацыі провінцыянальных прыходаў для барацьбы з чарнасоценным маскоўскім духавенствам, якое на чале з Віленскай Праваслаўнай консысторыяй і архіяпіскапам Хведасам вядзе няўпынна русыфікацыю праваслаўных беларусаў.

Прыклад з Залесьсем, дзе прыхаджане выганяюць ад сябе ўжо аж пятага папа, прысыланых Віленскай Кансысторыяй супроць волі і жаданьня прыхаджан, паказвае, што пры арганізаванасьці беларускі народ здолее даць належны адпор чарнасоценна русыфікацыйным тэндэнцыям Япіскапа Хвядоса і ягонай Кансысторыі. Баявымі задачамы царкоўнага К-ту ў сучасны мамэнт зьяўляюцца:

1) Барацьба супроць організацыі выбараў на Сабор, крыўднай для беларускага народу. 2) барацьба за беларусызацыю кансысторыі і духоўнай сэмінарыі і 3) за ўтварэньне самастойнага Віленскага беларускага прыходу і 4) за выкладаньне ўва ўсіх пачаткавых і сярэдніх школах праваслаўнай рэлігіі ў беларускай мове.

× **У беларусаў Каталікоў.** На днях зьвярнулася да каталіцкага арцыбіскупа Яблжыкоўскага дэлегацыя беларусаў-каталікоў і літвіноў у справе дазволу на беларуска-літоўскі-каталіцкі зьезд. Арцыбіскуп прыняў дэлегатаў вельмі варожа і дазволу на зьезд не даў.

× **З Беларускага Дабрадзейнага Т-ва.** Управа Беларускага Дабр. Т-ва зварочваецца з заклікам да сяброў сваіх уносіць сяброўскія складкі. Акром таго сябры-жанкі павінны прыняць удзел у штодзенных дзяжурствах па інтэрнату пры Віл. Белар Гімназіі.

Управа Т-ва чынна што дня апрача сьвят ад 10 г. да 12 у памяшчэньні Віл. Бел. Гімназіі.

Перачытаўшы газэту — перадай другому.

З Радавае Беларусі.

Арышты беларускіх дзеячоў.

Праз Прагу Чэскую да нас прыйшла веcтка, што, ў сувязі з агульным паходам маскоўскага „чырвонага“ нацыяналізму проці беларускае культурнае працы (што, як ведама, знайшло вельмі балючы для нас водгук і ў Заходняй Беларусі!), заарыштаваны і знаходзяцца ў менскіх вастрогах Вацлаў Ластоўскі і тая група беларусаў, якія прыехалі з Коўны ў Менск, прывабленыя завярэньнямі Компартыі, што „беларускі курс“ устаноўлены партыяй „надоўга і ўсур'ёз“. Як ужо ведама нашым чытачом, гэты прыхільны раней да беларусаў курс вельмі рэзка зьмяніўся на курс яўна варожы. Ці ізноў „надоўга і ўсур'ёз“?—Пакажа будучыня.

Паштовая скрынка.

М. М-ры. За вершы дзякуем. Усё выкарыстаем. Асобу, аб якую пытаецеся, ваш адрас аддалі. Гэта — наш чынны супрацоўнік.

Запружанцы. Ваша карэспандэнцыя атрымана. Аднак, з яе ня зусім ясна, ці гародзькаўскія хлопцы запраўды мелі такую благую думку, ці гэта быў жарт. Ведама, і як жарт — іх паступак няпрыстойны. Але-ж і самі вы пішаце, што „невядома, што было-б далей, каб не надыйшлі людзі“ і г. д. — Дык карэспандэнцыі ня друкуем, а калі тыя хлопцы прачытаюць гэты адказ і крыху адумаюцца, дык зразумеюць, што ня гожа рабіць гэта: вера — справа сумленьня кожнага чалавека — мусіць быць свабодная, і нельга чапляцца пужаць таго, хто нёс крыж, шануючы яго.

Ад наступных асоб атрымалі: ад Карповіча Якуба — 3 зл. 50 гр., Коўша Аляксандра — 3 зл. 50 гр., Жуклевіча Аўгеня — 2 зл., Гародкі Сьцяпана — 3 зл. 50 гр., Бондара Сяргея — 75 гр., Севасьцяніка Паўлы—3 зл. 50 гр., Рапзіонава Якуба—3 зл. 50 гр., Крэмко Антона — 3 зл. 50 гр., Дзяковіча Вінцука — 3 зл. 50 гр., Шыманкі Міколы—3 зл. 50 гр., Лабунькі Кастуся — 3 зл. 50 гр., Коршуна Лаўрэна —3 зл. 50 гр.

Усім вышэйпамянёным асобам газэта высылаецца.

(Працяг у наступным нумары).

Да Беларускага Праваслаўнага Грамадзянства.

Гісторыя народаў сьведчыць нам, што нацыянальнае жыцьцё кожнага народу разьвіваецца найбалей інтэнсыўна, тады, калі адна з найважнейшых галінаў духовага жыцьця народу — галіна рэлігійная — разьвіваецца на груньце нацыянальным.

У адпаведныя мамэнты народнага жыцьця царкоўна-нацыянальнай справе надаецца вялікае значэньне. Каля яе вядзецца вострая барацьба. Царква, становіцца ворганам нацыянальнае творчасьці. Асабліва гэта трэба сказаць пра пэрыяды вызвольнага руху таго ці іншага народу.

Такі пэрыяд вызвольнага руху перажывае цяпер наш Беларускі Народ.

На вялікі жаль, Праваслаўная царква ў нас на Беларусі, у асобе сучаснага духавенства, за невялікім выняткам, ня толькі не адыгрывае творчае ралі ў адраджэньні народу, але зьяўляецца найбалей варожым чыньнікам, устрымліваючым гэтае адраджэньне.

Праваслаўнае духавенства ў Заходняй Беларусі складаецца ў значнай большасьці з элемэнтаў прысланых царскім урадам з спэцыяльнаю мэтаю—душыць праявы нашага роднага, беларускага духу, з мэтаю абрусіцельнаю.

Найбалей ярымі з гэтых духоўных аккупантаў, быўшых сябраў „саюза русскаго народа“, і іншых чарнасоценных арганізацыяў, захоплены ў нас на Беларусі ўсе кіраўнічыя пасады: япіскапаў, сяброў кансысторыяў, благачынных і г. д. Народ, а таксама і тых духаўнікоў, якія хацелі-бы ісьці разам з ім на дарозе адраджэньня, яны лічаць сваімі найгоршымі ворагамі. На народ яны глядзяць, як на сваіх духоўных авец, з якіх ня толькі стрыгуць шэрсьць, але і лупяць скуру.

Праца кансысторыяў і благачынных зводзіцца толькі да спаганяньня царкоўных падаткаў. У выніку такой царкоўнай палітыкі мы бачым разваліваючыяся, з дзіравымі стрэхамі царкоўныя будынкі, адыход народу ад царквы, разьвіцьцё сэктанства і г. д.

Палітыка чужога і варожага да нашага нацыянальнага жыцьця духавенства зьяўляецца яшчэ балей варожай і шкоднай для справы чыста царкоўнай.

Дайшло да таго, што, калі прыхаджане некаторых прыходаў, напрыклад у Залесьсі, Малад. пав., перасталі прымаць прысыланых духоўнікаў, тады сябры кансысторыі пробавалі зрабіць прымусовы „ўвод“ іх у прыход, а калі гэта не памагло, то адзін з такіх духоўнікаў з аружжам у руках пробаваў зьбіць замкі на царкоўных дзьвярох.

Каб направіць палажэньне, вышэйшая духоўная ўлада ў асобе Мітрапаліта імкнецца да царкоўнага сабору, дзеля выбараў, на які ўжо вызначаны тэрміны.

Саборны лад у Праваслаўнай царкве вельмі пажаданы і неабходны, але ў тым, што нам цяпер прапануецца, няма ніякае саборнасьці: у праграме сабору няма пытаньняў аб япіскапах, благачынных і сьвяшчэньніках, няма пытаньняў і аб замене шкодных для царкоўнае справы кансысторыяў выбарнымі Япархіяльнымі радамі.

Дзеля выбараў на сабор створана курыяльная сыстэма, паводле якой міране пазбаўлены права выбіраць духоўных. Дзякуючы гэтаму чужое для нас чарнасоценнае духавенства само ад сябе пашле на сабор самых ярых ворагаў нашага народу.

Уся выбарная сыстэма знаходзіцца ў руках гэтых-жа япіскапаў, кансысторыяў, благачынных і іх служак. За „чашкаю чаю“ ў Віленскага Архіяпіскапа Хвядоса ўжо вызначаны кандыдаты на сабор, розныя Марозавы і Балаі, душыцелі ўсяго беларускага.

Што датычыць выбаршчыкаў ад міран, то правы апошніх так абмежаны, што сьвяшчэньнік мае магчымасьць зрабіць адвод кожнага няўгоднага яму міраніна.

Пры такіх варунках прапанаваны сабор будзе складацца з заклятых ворагаў нашага народу. Нашаму Беларускаму народу ён прынясе не паправу царкоўнага жыцьця, а толькі замацуе тое бяспраўе, тыя зьдзекі над нашай роднай мовай і звычаямі ды скурадзёрства, якія цяпер практыкуюцца ў адносінах да Народу. Увесь гэты гвалт і зьдзекі цяпер імкнуцца замацаваць саборнай пастановай, каб мець магчымасьць апраўдывацца: „вы, мол, самі на саборе постановили“.

Праэктаваны ў гэткіх абставінах сабор не направіць царкоўнага ладу, а толькі ўзмацуе становішча самых ярых русыфікатараў, як у расах, так і цывільных з Р. Н. О., якія цяпер пакладаюць усе высілкі, каб душыць нашае адраджэньне праз царкву.

Беручы пад увагу сапраўдную мэту прапанаванага сабору, Беларускі Царкоўны Камітэт у паразуменьні з прадстаўнікамі з мейсц пастанавіў зьвярнуцца да Праваслаўнага Беларускага Грамадзянства з заклікам: **выбары на царкоўны сабор байкатаваць.**

Беларускі Царкоўны Камітэт.

АДОЗВА
да усіх беларусау.

Будаўляны Камітэт гмаху беларускай бурсы ў Навагрудку прыносіць шчырую падзяку ўсім, хто сваёю працаю і ахвярамі прычыніўся да закладзінаў і пачатку будовы гмаху, у якім дзеці нашыя будуць спакойна і ў добрых варунках атрымліваць першую веду, каб далей ісьці да вышэйшае асьветы.

Распачата вялікая і сьвятая праца. Шмат ужо за такі короткі час зроблена. Заложаны фундамэнт, выбудавана першае паверха, куды ўложана 100,000 цэглы.

На працу гэтую Урад даў 6,200 злот, ад самаўрадаў атрымана 3,200 злот, ахвярамі сабрана 4,948 злот. 10 грошай, разам Будаўляны Камітэт выдаў на будову грашмі 14,318 злот 10 грошай ды доўгу мае 17,400 злот.

Радасна б'ецца сэрца Беларуса гледзячы як хутка расьце **новы гмах Гімназіі**, але трывога агортвае душу пры мысьлі, як доўга будзе будавацца гэты гмах, бо гэта залежыць ад вялізарнай ахвярнасьці ўсяго грамадзянства. Даволі сказаць, што, калі да гэтага часу выдадзена каля 32,000 злотых, то зроблена сёмая частка ўсяе будовы.

Аднак Будаўляны Камітэт, маючы першы прыклад шчодрай ахвярнасьці грамадзянства, пэўны, што й на будучыню гэтая ахвярнасьць ня зьменшыцца. Ня чакай на другога; давай першы, і ня саромяйся што даеш мала: з пясчынак складаецца гара. Ахвяровывай што можаш і колькі можаш, але ахвяровывай кожны, незалежна ад таго, ці вучацца ці ня вучацца твае дзеці ў Гімназіі.

Сябры Будаўлянага Камітэту не пасьпеюць самі аб'ехаць усе вёскі і зьбіраць ахвяры; дзеля гэтага няхай кожны, ня чакаючы, нясе сам сваю ахвяру і суседзяў сваіх нагаворыць зрабіць тое самае. Падпісныя лісты можна атрымаць у Навагрудзкай Беларускай Гімназіі і ў войтаў. Няхай у кожнай вёсцы знайдзецца такі, хто ўзяў-бы на сябе справу зборкі ахвяраў.

Сабранае збожжа можна прадаць у прысутнасьці войта і абавязкова напісаць аб гэным акт.

Будаўляны Камітэт.

Рэдактар-Выдавец: **М. Сіняўскі.** Друкарня Я. ЛЕВІНА Вільня, Нямецкая 22.